

Dr Katarzyna Stankiewicz (UKSW)

ADAPTACJA SZKOLNA DZIECI Z RODZIN MIGRANTÓW POWROTNYCH. PERSPEKTYWA NAJCZYCIELI I RODZICÓW

Migracje powrotne zyskują współcześnie na coraz większej popularności. Chociaż **Polska** jest przede wszystkim krajem emigracji, to jednak na znaczeniu zyskuje również zjawisko migracji powrotnych. Każda emigracja może pociągać za sobą powrót, na stałe bądź na pewien czas. Wracają nie tylko pojedyncze osoby, ale również rodziny z dziećmi, które muszą odnaleźć się w nowej rzeczywistości, począwszy od polskiej szkoły.

Przedmiotem tego projektu jest proces adaptacji szkolnej dziecka z rodziny polskich migrantów powracających do Polski po dłuższym okresie życia za granicą. Temat ten podejmuję ze względu na nasilającą się skalę zjawiska powrotów oraz brak wystarczających badań pedagogicznych w tym zakresie. Jak się okazuje, adaptacja ucznia powracającego może być ważnym czynnikiem dla dalszych decyzji migracyjnych bądź osiedleńczych całej rodziny. Sukces tej adaptacji przyczynia się do lepszej (re)integracji rodziny po powrocie do kraju, jak również do integracji dziecka ze społecznością klasową, szkolną oraz w ogóle z polskim społeczeństwem. Szkolne funkcjonowanie dziecka w pierwszym okresie po powrocie decyduje o jego dalszej ścieżce edukacyjnej. Mimo możliwości wsparcia edukacyjnego, wynikających z uregulowań prawnych, w praktyce ani nauczyciele, ani sami rodzice z reguły nie widzą potrzeby takiego wsparcia, podczas gdy dziecko powracające potrzebuje często pomocy zbliżonej do uczniów cudzoziemskich – ze względu na swoje dotychczasowe doświadczenia szkolne i kompetencje ograniczone warunkami i treściami edukacji w kraju emigracji. Brak wystarczających badań i wiedzy w tym temacie przekłada się na postawy kadry zarządzającej szkołą oraz nauczycieli, często niedostrzegających rangi problemu.

Celem projektu jest poznanie procesu adaptacji szkolnej ucznia z rodziny migrantów powrotnych z perspektywy nauczycieli i rodziców, ze szczególnym uwzględnieniem jego przebiegu i efektów oraz uwarunkowań i znaczenia – zarówno dla dziecka, jak i dla całej rodziny, w kontekście procesu (re)integracji społecznej. Poszukuję odpowiedzi na pytanie o to, czym charakteryzuje się proces adaptacji. Dalsze pytania dotyczą uwarunkowań tego procesu, jego efektów, jak również znaczenia. Interesuje mnie również potencjał współpracy między nauczycielami a rodzicami w zakresie wspierania adaptacji i integracji ucznia oraz całej rodziny po powrocie do kraju.

Znalezienie odpowiedzi na te pytania pozwoli na **uzupełnienie luki** z zakresu interdyscyplinarnych badań nad integracją, jak również poszerzenie wiedzy pedagogicznej w temacie adaptacji dziecka z tym szczególnym typem doświadczenia migracyjnego. Projekt umożliwi ponadto opracowanie rekomendacji w zakresie wsparcia adaptacji szkolnej uczniów powracających do polskiej szkoły.

Badania będą miały **charakter jakościowy**, co jest uzasadnione specyfiką przedmiotu badań, zwłaszcza zróżnicowaniem sytuacji migrantów powrotnych. Analiza dokumentów i wywiady eksperckie zostaną uzupełnione przez wywiady swobodne częściowo ukierunkowane z rodzicami i nauczycielami, prowadzone w trzech wybranych dużych miastach Polski, gdzie w szkołach uczy się duży odsetek dzieci migrantów powrotnych. Dane z wywiadów posłużą również w opracowaniu studiów przypadków, przedstawiających adaptację szkolną wybranych uczniów z rodzin migrantów powrotnych i stanowiących przykłady zróżnicowania przebiegu adaptacji oraz jej uwarunkowań i znaczenia dla ucznia.

Zaplanowano również warsztaty partycypacyjne, w których uczestniczyć będą osoby zaangażowane w badaniu (rodzice i nauczyciele), opiniując wyniki badania częściowych, korygując spostrzeżenia i wnioski, wyznaczając kierunki analizy i interpretacji oraz formę i zakres opracowywanych rekomendacji praktycznych.

Wyniki badań zostaną przedstawione w formie wystąpień na konferencjach krajowych i zagranicznych oraz artykułów przygotowanych pod kątem publikacji w prestiżowych krajowych oraz międzynarodowych czasopismach naukowych.